

A. Ali
URAL
ile
Söyleşi

Konuşan:
Mehmet ÖZTUNÇ

A. Ali Ural 1959'da Samsun Ladik'te doğdu. İlk şiiri 1982'de *Mavera* dergisinde yayımlandı. Bir süre editörlük yaptı, Şûle Yayınlarını kurdu. 1989'da *Merdiven Sanat* dergisini, daha sonra *Kitaphaber* isimli iki aylık kitap-kültür dergisini ve *Merdiven Şiir* dergisini yayımladı. 2006-2012 yılları arasında Türkiye Yazarlar Birliği İstanbul şube başkanlığını yürüttü. İstanbul Uluslararası Şiir Festivali Yürütme Kurulu üyesi de olan Ural, *Ejderha ve Kelebek* adlı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliğinin 2010 Deneme Ödülü'nü aldı. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesinde "Yaratıcı Yazarlık", "Yazılı ve Sözlü Anlatım"; Süleyman Şah Üniversitesinde "Türk Dili" dersleri veren A. Ali Ural, 2012 yılından itibaren *Karabatak* dergisinin yayın yönetmenliğini yapıyor. *Gizli Buzlanma* adlı şiir kitabıyla 2013'te Türkiye Yazarlar Birliği'nin "Yılın Şiir Kitabı" ödülünü aldı.

Şiir Kitapları:

Körün Parmak Uçları (1998), *Kuduz Aşısı* (2006), *Gizli Buzlanma* (2013)

Öyküleri:

Yangın Merdiveni (2000), *Fener Bekçisinin Rüyalari* (2011)

Denemeleri:

Posta Kutusundaki Mızıka (1999), *Makyaj Yapan Ölüler* (2004), *Resimde Görünmeyen* (2006), *Güneşimin Önünden Çekil* (2007), *Satranç Oynayan Derviş* (2008), *Tek Kelimelik Sözlük* (2009), *Ejderha ve Kelebek* (2010), *Bostancı Bahane* (2010)

Tercüme-Araştırma:

Divan / İmam Şâfî'nin Şiirleri (2002)

“Alışkanlıkla tarumar ettiğimiz dünyayı ihtişamlı bir bakışla yeniden ihya etmeden ne söyleyebiliriz!”

• *Şiir, deneme, öykü, portre, inceleme gibi edebiyatın birçok türünde eserler veriyorsunuz. Bütün bu türlerde yazarken kaleminizin zindeliğini nasıl sağlıyorsunuz? Farklı türlerde yazmanın kolaylıkları ve zorluklarını merak ediyorum.*

Demirci'nin demirle, kuyumcunun altınla kurduğu ünsiyetten sonra başlar yolculuğu. Yeter ki boyun eğsin ele cevher. Sözü örse yatırabilirse şair ne yollar aşırır ona. Kelimeyi şekil almaya razı etmek elbette kolay değil. Cevher ne denli zengin olursa olsun eritici bir sığağa ihtiyaç var. Yüksek hararet olmadan yüksek edebiyat olmaz. Nasıl yaşadığınızla nasıl yazdığınız arasında görünmeyen geçitler var. Ayda yürüyen bir astronot gibi yürümek gerekiyor belki de yeryüzünde; belki de daha büyük bir heyecanla. Dünya aydan daha heyecan verici şeylerle doludur çünkü. Alışkanlıkla tarumar ettiğimiz dünyayı ihtişamlı bir bakışla yeniden ihya etmeden ne söyleyebiliriz! Ancak bakıştaki bu ıslahattan sonra bütün suretler yeni şekiller almaya hazır hâle gelirler. O vakit hayatı uçsuz bucaksız bir örs olarak görmeye başlarsınız ve büyü gerçekleşir. Artık ne şiirin lafı olur ne öykünün ne denemenin. Hele de elinizde şiir anahtarına varsa. Şiirin kapısını açamayacağı bir edebî tür yok sanırım.

• *Şairin Ölümü adlı yazınızda, Suriye'de yaşamını yitiren şair Ahmed el-Mahmud'un trajik yaşamını anlattınız. Yirmi yaşında girdiği Halep Hapishanesinden kırk yedi yaşında çıkan ve otuz sekiz kiloya kadar düşmüş, yirmi yedi yıl boyunca ailesiyle görüşmesine izin verilmeyen, “ne zamana kadar rabbim sürükleyecek bizi rüzgârlar/ ne zaman ısıyacak sayfelerimizde sabah” diyen bir şair portesi çizdiniz. Adorno'yu anmanın vaktidir, Suriye'den sonra şiir yazılabilir mi?*

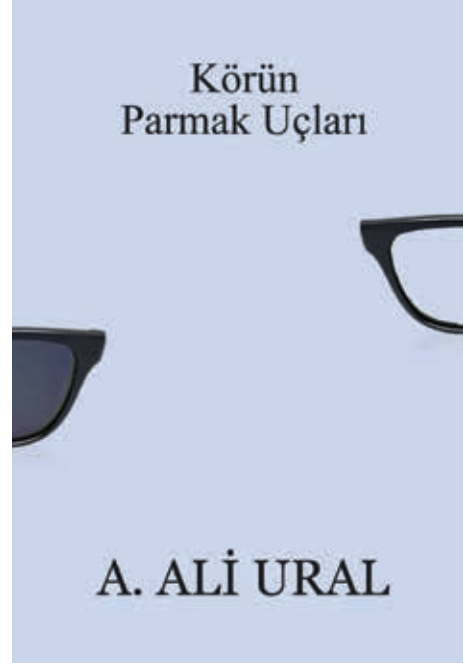
Adorno ve başka Avrupalı yazar ve düşünürler, 1945 yılına “Sıfır Noktası” ya da “Sıfır Saati” demişlerdi. Sanırım bu noktaya dikkat çekmek istiyorsunuz. Zira II. Dünya Savaşı öyle bir tahribat yapmıştı ki ruhlarda, artık bir şey yazılamaz özellikle de şiir, diye düşünmeye başlamıştı şairler. Nitekim Heinrich Böll bu kritik dönem için şöyle diyordu: “Savaş sonrası edebiyatın korkunç, çoğu zaman yorucu gayreti mekân ve komşuluğu yeniden bulmaktan oluşmuştu. Kimse henüz anlamadı, 1945 yılında yarım sayfalık dahi Alman nesri yazmanın ne demek olduğunu...” Müslüman dünyası içinse her şeyin bittiği değil, her şeyin başladığı bir dönemde olduğumuzu düşünüyorum. Büyük acılar içinde deviniyoruz evet. Fakat

Her şeyin bittiği değil, her şeyin başladığı bir dönemde olduğumuzu düşünüyorum. Büyük acılar içinde deviniyoruz evet. Fakat büyük medeniyetler de, büyük eserler de büyük acılar üzerinde yükselmiştir.

büyük medeniyetler de, büyük eserler de büyük acılar üzerinde yükselmiştir. Karanlık da sınırsız değildir. Sürükleneneğimiz kadar sürüklendik. Necip Fazıl'ın, "Yüzüstü çok süründün" derken kastettiği de budur. Keserin ve sapın dönmesi uzak değil. Ayağa kalkmak düşünce ve sanatla olur her şeyden önce. Boyun yüksekliğinden ne çıkar boyun eğmişse yabancı kimliklere. Onurun Allah, resulü ve inanların olduğundan kuşquamuz yoksa neden ümitsiz olalım! Asıl Suriye'den sonra şiir yazmalıyız, Suriye'den ve dünyanın acı çekilen bütün coğrafyalarından sonra. Düşüğümüz yerden bizi kaldıracak olan da şiir değil mi! Öyle olmasaydı Akif'in ne işi olurdu savaşın minberlerinde.

• **İlk şiir kitabınız, *Körün Parmak Uçları*'nda Ummu Ali, dikkati çeken şiirlerden. Şiirin hemen başında, "bu gelenlerden hangisi Ummu Ali/ Ali'nin yanındaki/ çömlekçinin parmakları, dağcının ayakları/ kışta bir karpuz dilimi" diyorsunuz. Bu şiiri ve Ummu Ali'yi anlatmanızı istesem.**

Ummu Ali, Arabistan'da geçirdiğim yedi uzun yılın hediye ettiği

şiirlerden. Özel bir hikâyesi yok. Çö-lün masalsı atmosferi içinde rüzgârın çizdiği bir resimden ibaret. O resimden herkes hayal gücüne göre yeni resimler çıkartabilir. Bir gece kumlara sırtüstü uzandığımda şunu görmüş-tüm: Yıldızların dünyaya en yakın oldukları yer çöldür. Başıma binlercesi dökülecek sandım. Dökülecek ve bir yıldız dağının altında uyuyacağım kıyamet kopana kadar. Bu ürperti şiirin bana yaptığı bir oyundan başka bir şey değildi. Şiir ele avuca gelmez bir şey. Binlerce tarifi olduğunu dikkate alıp şiirin tanımlanamayacağını söyleyen az değildir şairler arasında. Hiçbir şeye benzetilemeyen şiir illa bir şeye benzetilecekse neden seraba benzetilmesin. Serapta akan bir ırmağın yanına gelmek dudaklarımızı kurutmaktan

başka bir işe yaramasa da. Fellahların kaşıklağığı kahverenginin meşhur “Ful bulamacı” olduğunu varsayacak olsak, gölgemizi Mısır’a düşürmemiz gerekir. “Kışta bir karpuz dilimi”ni görsek o serapta, akıl sır erdiremeyiz: Kış nedir, karpuz nedir? Bu soruların cevabını bulamadığımızda ise şiirin kışta bir karpuz dilimi olduğunu söyleyerek çıkabiliriz belki işin içinden.

• **İlk şiir kitabınız *Körün Parmak Uçları*’ndan, *Kuduz Aşısı*’na ve son olarak *Gizli Buzlanma*’ya değin Ali Ural şiiri duyuş ve düşünüş anlamında nasıl bir seyir izlemiştir?**

Şairler seyir defterlerini olsa olsa Edip Cansever gibi bir şiir kitabı adı olarak paylaşmak isterler, fazlası değil. Fakat ille de kaçacaksam bu sorudan birkaç ipucu bırakarak kaçmak isterim. İlk kitabımda kendimden kendime, ikinci kitabımda kendimden topluma, üçüncü kitabımda kendimden kâinata ses vermeye çalıştım. Her kitap bu ikilemler arasında bir yan kılanmadır. Aslında bir bayrak yarışı gibi her kitap bir diğerrinin meşalesini tutuşturuyor. *Körün Parmak Uçları*’ndaki “Bir günah işle ve öldür/ geçmeden bir deniz kenarından/bir günah işle ve öldür/ takmadan köpüklerini peşine/ahtapotları denizatları ve yıldızlarıyla / mürekkep balıklarını kurutmadan gidişi/ bir günah işle ve onu öldür” dizelerinin de içinde olduğu “Muhteva” şiiri *Kuduz Aşısı*’ndaki “Hidrofobi”yi ateşlemiş, *Ku-*

İlk kitabımda kendimden kendime, ikinci kitabımda kendimden topluma, üçüncü kitabımda kendimden kâinata ses vermeye çalıştım.

duz Aşısı’ndaki “Nefes Darlığı” şiiri, *Gizli Buzlanma*’daki “Rüzgar Çanı”ni sarsmıştır. Yine *Kuduz Aşısı*’ndaki “Pencere Sen Aç Beni” şiirinin *Gizli Buzlanma*’daki şiirler için bir anahtar işlevi gördüğü sezgilerden kaçmayacaktır. *Gizli Buzlanma*’daki şiirler açılan pencerenin arkasındaki kâinattır.

• **Son şiir kitabınız *Gizli Buzlanma*’nın henüz başında *Münâcatın Kıyısında*, *Naatın Kıyısında* ve *Şiirin Kıyısında* adlı üç şiirle karşılaşılıyor. *Münâcatın Kıyısında*, “senden başka resmi yok kimsenin bu albümdede/ ya Musavvir sürdükçe dağılıyor boyam”, *Naatın Kıyısında*, “söz avcısı kızıl mızrağını saplıyor paslı gövdeme/ medet diye haykıracağım lakin medet ne demek”, *Şiirin Kıyısında* ise, “şiir dedikleri sen misin peçen dalgalanıyor sayhamla” diyorsunuz. *Kıyı* metaforunun tevazuu çağırın sesine rağmen aslında meselenin tam ortasından söz alıyorsunuz? Söz konusu üç şiirin önce Allah’ın sonra Peygamber’in sonra da sözün hakkının verildiği, aynı izlek etrafında serpiildiğini söyleyebilir miyiz?**

Klasik edebiyatımızın ilk kaynağının Allah, ikinci kaynağının Hz.

Peygamber olduğunu göz önünde bulundurmadan gelenekle sahih bir bağ oluşturmak elbette mümkün değil. Kıyı selamet kıyısıdır. Öyle kıyıları vardır ki deryanın ortasından daha derindir. Asıl olan kimin ya da neyin kıyısında olduğudur. Hem kıyı görünmeyecek kadar açılmış olsa bile şair kıyıda. Nasıl ki ebedî hayat yanında dünya hayatı bir gölgelenmeden ibarettir. Nasıl ki Allah'ın ilmi yanında kulun ilmi denizde bir damla mesabesindedir. Şairin sözün sahibini tanıyıp, onun yardımcı olmaksızın tek bir mısra sahibi olamayacağını idrak etmesi aynı zamanda kıyıda olduğunu idrak etmesidir. Şairin “Cevamiu'l- Kelim” olan Hz. Peygamberi tanınması beyanın uçsuz bucaksız ummanında kıyıda olduğunu itiraf etmesidir. Şaire bir söz kudreti lütfedilecekse, aczini itiraf ettiği için lütfedilecektir. Sözün hakkına gelince, sözü ayağa düşürmemektir her şeyden önce. İnsanı diğer canlılardan konuşması ayırıyorsa sözün hakkı insan onurunun hakkıdır.

• *Şiir dışında roman, hikâye, deneme ve inceleme türlerinde de yazan Ahmet Hamdi Tanpınar bir söyleşisinde dünyaya, şiirin gözünden baktığını söylemişti. Ali Ural için de benzer bir durumdan söz edilebilir mi?*

Yalnız ben dünyaya şiir gözüyle bakmıyorum dünya da bana şiir gözüyle bakıyor. Yeryüzündeki ve gökyüzündeki her şey büyük bir şiir

Büyük şiirlerin insanın ayağını yerden kestiğini, savurduğunu söyleriz ya hep. Bizi hiçbir şey dünya kadar savurmamıştır. Hangi şiirde kâinattaki özgünlük, ahenk, müzik ve ritim var!

rin mısraları. Büyük şiirlerin insanın ayağını yerden kestiğini, savurduğunu söyleriz ya hep. Bizi hiçbir şey dünya kadar savurmamıştır. Hangi şiirde kâinattaki özgünlük, ahenk, müzik ve ritim var! Biz insanlar da o bütünü en kıymetli parçası olarak şiire aşınayız. Tek bir mısrası olmayan şairler yürüyor dünyada. Şiir her şeyden önce yüksek bir algılama şeklidir. Haşim'in “Her seyyah muvakkat bir şairdir,” demesi boşuna değil. “Dünyada bir yabancı ya da yolcu gibi yaşa,” diyen Peygamberimiz, alışmanın yani şiirin anahtarını tutuşturuyor elimize. O vakit ebedî bir yolcu olarak şairliğimiz geçici değil kalıcı oluyor. Bu mülahazalardan sonra diyebilirim ki, farklı türlerin elbiselerini giyseler de şiirden başka bir şey yazmadım. Bir kere daha söylüyorum. Şiir atından hiç inmedim.

• *Yazmak Ali Ural için ne ifade ediyor, edebiyatınızın insan, toplum ve edebiyat karşısındaki karşılığı hesaba katıldığında iddiasını nasıl tanımlarsınız. Bahar Bayrakları Altında adlı öykünüzdeki, “Bir ağacın tepeden turnağa çiçek kesilmesi illüzyon değilse nedir?” cümlelerinizi ve Resimde Görünmeyen adlı yapıtınızı*

düşündüğümüzde daha çok gözden kaçanları mı kayda geçiriyorsunuz?

İddiam yok sadece hissediyor ve çalışıyorum. Fark edilmek için değil, fark etmek için çalışıyorum. Edebiyat algılarımızı güçlendiriyorsa her şeyden önce kendimizi tanımamıza yardımcı oluyor demektir. Başkalarından farklı görünmenin bir aracı kılmak yerine, kendimizi, diğer insanları ve evreni tanımanın bir enstrümanı olarak görebilsek yazmayı, edebiyatın bereketinden ve hayrından nasibimiz verilecektir. Aslında gözden kaçan bir şey yok, gözlerimizi kaçırdığımız şeyler var. Bakmaması, üzerinde durmaması gereken yerlerde o kadar oyalanıyor ki gözlerimiz bakması gereken yerlere sıra gelmiyor. Ben şairin hatırlatmak gibi bir görevinin de olduğunu düşünüyorum yeryüzünde. Ancak bunun için önce kendisinin hatırlaması gerekiyor.

• ***Güneşimin Önünden Çekil'de dünyanın en önemli yazar, şair, filozof, düşünür, devlet adamı, din büyüğünün portelerini oldukça çarpıcı bir dille anlatıyorsunuz. Portre yazma fikri nasıl ortaya çıktı, daha sonra niçin devam etmediniz?***

Müsabakadan önce eğilerek seyircileri selamlayan judocuların verdiği bir ilhamdır bana portre yazmak. Söz meydanına çıkan herkesin yapması gereken bir şeydir belki de. Kendinden önceki söz sahiplerini selamlamadan, onların bizi izlediğinin farkında olma-

**Aslında gözden kaçan
bir şey yok, gözlerimizi
kaçırdığımız şeyler var.**

dan hüner gösterme peşine düşmede bir haksızlık var gibi gelir bana. Yazıyorsak bizden evvel yazanlar olduğu içindir. Ustasını öldürdükten sonra değil, ustasını ihya ettikten sonra usta olacağına inanırım her çırağın. Benden önceki söz sahiplerinin önünde eğildiğimi ancak onların portrelerini yazarak gösterebilirdim. Edebiyat akımlarının önceki edebî anlayışları kötüleyerek kendilerine bir varlık alanı açmaları çok geçmeden benzeri bir akıbete uğramalarına yol açmıştır. Harabeler üzerinde yükselen her saray harap olmaya mahkûmdur. Ömrüm olursa portre yazmaya devam edece-

ğim inşallah. Zira her portre bir paratonerdir; egonun çektiği yıldırımlara karşı bir paratoner.

• *Adonis, modern ya da geleneksel şiir anlayışlarını sorgularken, bir şiirin modern ya da geleneksel olmasından ziyade şiir olup olmadığına bakılması gerektiğini söylemişti. Sanırım biz, yazınsal olanı uzun süre yok sayan, hesaba katmayan bir tutumla gelenekle ilişki kurduk. Adonis'in belirlemesi üzerinden edebiyatımızın gelenekle kurduğu ilişkiye ilişkin neler söylemek istersiniz.*

Adonis'in belirlemesi üzerinden bir şeyler söylemek ağırımaya gidiyor. Kendi adına dahi sahip çıkamamış bir adamın gelenek üzerine konuşmaya hakkı yoktur. Ali Ahmed Said Eşber adında bir Arap şair Ali'den Ahmed'den, Said'den vazgeçmiş Yunan mitolojisinden bir ad seçmiş kendine: Adonis. Oryantalizmin tuttuğu aynada yüzünü çirkin bulmuş çünkü. Ölümlülerin en güzeli Adonis olup, Afrodit'i aşık etmiş kendine. Batı'ya kendini sevdirmenin yolu kimliğini inkârdan geçer. Adonis'ten bağımsız olarak söylemek gerekirse; gelenekle kurulacak sahil bir ilişki öncelikle inançtan geçer. Ne folklorik bir unsur olarak kabul edebiliriz geleneği ne de kör bir taklit olarak. Gelenekten beslenmek, sanatın geleneğidir aynı zamanda. Sanatçı yeni bir yapıt ortaya koyarken kendi başına var olmadığını göstermek için edeben bu yolu

Diyebilirim ki, farklı türlerin elbiselerini giyseler de şiirden başka bir şey yazmadım. Bir kere daha söylüyorum. Şiir atından hiç inmedim.

benimsemiştir yüzyıllar boyu. Bunun başlıca iki sebebi vardır: Ortak bir mirası kabullenmek ve o mirası bugünle ilintileyerek geleceğin sanatçılarına yol işaretleri bırakmak. Edebiyatımız gelenekle bağlarını keseli çok oluyor. Bu bağı kurmadıkça medeniyetimizi yeniden inşa edemeyeceğiz.

• **Günün hangi saatlerinde çalışsınız, nasıl yazarsınız, özel yazma ritüelleriniz var mıdır?**

Gece üç sularında yüzmeye başlar benim kalemim. El ayak çekilmeden yazamam. Bir balıkçı ruhu taşıyım gece avlanan. Böyle derim de hayat bana her şartta yazmayı öğretir. Vapurda, trende, uçakta... Yazma konforu da bütün konforlar gibi devam etmez. Gürültüde yazamam derken bir bakmışsın gürültü bir duvar gibi çevreliyor seni ve kalemin işlemeye devam ediyor. Yazmanın bir esriklik hâliyle gerçekleştiği vakitlerde, zaman ve zeminin farkına bile varmıyor insan. Yazarken perdeyi çeker, kapıyı kapardım. Artık bunları yapmadan da yazıyorum.

• **Yazarlık dersleri verdiğinizi de biliyorum. Hanif Kureysi, yazarlık okullarına kötümser bakan bir yazar olarak nasıl ki bir seyyar satıcı-**

sı felsefe kitaplarını yüklenip sokak sokak dolaştırıp bağırmasıyla sokak ehli felsefeyi öğrenemeyecekse bu tür okullardan da yazar çıkmaz demişti. Katılır mısınız?

Adonis'in bir başka versiyonu Kureysi, adını korusa da milletini değiştirip İngiliz olmuş bir Pakistanlı yazar. Her ne kadar *Times* onu 2008'de, "1945 sonrası en büyük 50 İngiliz yazarı" arasında gösterse de ciddiye alıp ona yapılacak bir atıfla cevaplamak istemem sorunuz. Sorunun bağlamından bağımsız olarak diyorum ki: Gelenek demek aynı zamanda bir usta çırak ilişkisi demektir edebiyatta. Gogol'un ustası Puşkin'di. Hemingway'in ustaları; Ezra Pound ve Gertrude Stein. Pound aynı zamanda T. S. Eliot'un da hocasını yapmış "Çorak Ülke"ye büyük zenginlikler bağışlamıştır. Gustave Flaubert'in yönlendirmeleri ve eğitimi değil midir Maupassant gibi bir öykücüyü dünyaya armağan eden? Dünya edebiyatının efsanevi romancısı Faulkner'in hocası Sherwood Anderson değilse kimdir! Nazım Hikmet Bursa Cezaevinde eğitmedi mi Orhan Kemal'i, Yahya Kemal olmasaydı Tanpınar nasıl bir Tanpınar olurdu acaba! Atölyelerimde modernize edilmiş bir usta çırak ilişkisi çerçevesinde yol alınıyor. Bu ocaklardan yetişen şair ve yazarlar Türk edebiyatındaki yerlerini şimdiden aldılar ve yetkin ürünleriyle edebiyat çevrelerinde büyük takdir topladılar.

• **Hangi yazarlardan etkilendiniz, şiir ve deneme bağlamında kan bağıntı olan yazarlar kimler?**

Ahmet Haşım, Ahmet Hamdi Tanpınar, Peyami Safa, Refik Halit Karay ve Sabahattin Ali'yi Türkçenin üslupçuları olarak nesirde ustam sayarım. Şairlerim, Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu, Ahmet Muhip Dranas, Asaf Halet Çelebi, Behçet Necatigil, İsmet Özel ve Turgut Uyar'dır. Doğrusu bu minvaldeki sorulara her zaman eksik cevaplar verilmiştir. Bir edebî kimliğin oluşumunda bildik unsurların yanı sıra farkına varılmamış pek çok unsur pay sahibidir. Unutulmuş isimlerin belki de üzerimizde daha fazla hakları vardır.

• **Günümüz edebiyatını izleyebiliyor musunuz? Günümüz edebiyatında beğendiğiniz öykücü ve şairler kimlerdir?**

İzlemeye çalışıyorum. Şiirde de öyküde de dikkatimi çeken çok isim var. Vakti geldiğinde yalnız isimlerini anmayacak edebiyatımızdaki yerlerine dair kuşatıcı yazılar yazacağım inşallah. Burada isim vererek kimseyi gücendirmek istemiyorum.

• **Okuduğum zamanı unutamadığım çok ender kitaplardan biridir Posta Kutusundaki Mızıka. Türk edebiyatında çok az deneme kitabı bu denli bir ilgiyle karşılandı. Okurla kurulan bu ilişkiye dair neler söylersiniz?**

Posta Kutusundaki Mızıka'nın mürekkebinde tuz var. Bu yüzden okurun bu kitaba olan susuzluğu hiç eksilmedi. Dudaklarımı kurutan neyse okurun da dudaklarımı kurutan odur. Mektup bahane, ne çok özlemişiz sahih dostlukları...

• **Virginia Woolf, şiirin her şeyi olabildiği kadar dışarıda bırakmak, romanın ise her şeyi olabildiğince içine almak üzerine kurulu türler olduğunu söylemişti. Özellikle deneme ve şiir ilişkisi bağlamında benzer bir yargıya varılabilir mi?**

Woolf, "Eğer şiir yazabilseydim, hiç şüphesiz düzyazıyı gönül rahatlığıyla bırakırdım," diyecek kadar şiiri yüceltse de modern şairlerin dünyadan kopuk hâllerini, "Ne kulakları ne gözleri ne ayak tabanları ne de avuç içleri yokmuş gibi yazıyorlar," diyerek eleştirirdi. Demek ki her şeyi olabildiğince dışarda bırakmanın da bir dengesi var ona göre. Denemeye roman arasında bu bağlamda bir benzerlik kuramıyorum ben. Her ne kadar şiire göre barındırma alanı daha genişse de, deneme de neredeyse şiire benzer bir süzgeci elinden bırakmıyor.

• **Aslında denemelerinizi okurken klasik deneme dilinden uzak, bazen bir öyküye yastı örneklerle karşılıyoruz. Özellikle denemelerde yakaladığınız dil ve anlatımı güçlü bir romanın zemini gibi gördüğümü de söylemek isterim. Roman yazmak gibi bir düşünceniz var mı?**

Denemelerim şiiri öyküyle gizleyen bir üslupla kaleme alınıyor. Bir saat sarkacı düşünün şiirle öykü arasında gidip geliyor ve saat denemeyi gösteriyor. Denemelerimi okuyan birçok okur sizin sorunuzla karşıma çıktı: “Roman yazmak gibi bir düşünce-niz var mı?” Onlara verdiğim cevabı tekrarlayayım: “Tek bir romanım olsun isterim.” Denedim mi? Niyetlendim. Daha Mevlana romanları sökün etmeden merkezinde Mevlana’nın olduğu bir romanın birikim faslını tamamlamıştım. Sonra art arda yayınlandı Mevlana romanları. Zamanı değil, diyerek çekildim kulvardan. Bir gün tekrar döner miyim romana bilmiyorum. Dönersem Hz. Mevlana’ya verdiğim sözü tutmak için dönerim.

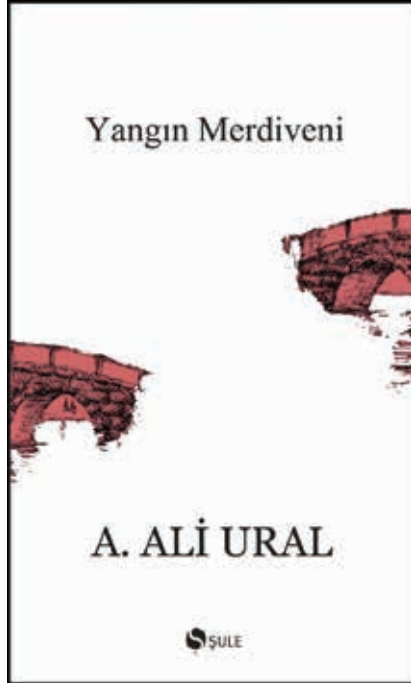
• *Yangın Merdiveni ve Fener Bekçisinin Rüyaları on bir yıl arayla yazılmış iki öykü kitabınız. Niçin araya bu denli uzun bir mesafe girdi? Öykünün demlenme süreci daha mı uzun sürüyor?*

Mesafeleri biz değil O takdir ediyor. Adını ne koyarsak koyalım bu böyle. Yılların eleğinden ne dökülecek o beyaz örtüye bizim için de sır. “Her kap içindekini dışarı sızdırır,” der Araplar. Sarnıçlar gibi biriktiriyoruz. Ne bahşedilmişse o çıkıyor sonunda yeryüzüne.

• *Yazı ile yazarın iddiasındaki mesafenin bu denli açıldığı bir dönem yaşanmadı sanırım. Bu elbette okurun niteliğinin değişmesiyle de*

ilgili. Bugün sahici bir dil üretmekten çok uzak, hakikati sadece diline dolamış o kadar çok örnekle karşılıyoruz ki? Yazı bugün gerek yazar gerekse de okur için dönüştürücü bir edim olma özelliğini, iddiasını daha mı fazla yitirdi?

Yazarla yazdıkları arasındaki mesafenin açılması, ilimle amel arasındaki mesafenin açılmasından farklı bir şey değil. Görünmek arzusu niteliği çürütüyor. Bir an önce görünmek, yazarı sabırsız kılarak yetkin olmayan ürünlerle okurunun karşısına çıkmaya zorluyor. Ahlaki bir zemine ihtiyaç var. “İnsanların beni tanımamış olmalarından dolayı üzülmem, ben onları tanımadığım için üzülürüm,” diyen Konfüçyüs’ün bakışına. Yüksek bir

Yazarla yazdıkları arasındaki mesafenin açılması, ilimle amel arasındaki mesafenin açılmasından farklı bir şey değil. Görünmek arzusu niteliği çürütüyor.

dile talip olmak emek ve sabır istiyor. Yüksek dil işlenmiş dildir. Fast food çağının ise beklemeye tahammülü yok. Hızlı, kolay ve kârlı bir üretim için bayağı üsluplardan bile medet umulmakta. Dönüştürmek mi, dediniz? Yazar mı dünyayı dönüştürecek! Dönüştürsün tabii. Fakat bunun için önce kendisine doğru bir adım atması gerekiyor. Ne güzel söylemişti Tolstoy, “Herkes dünyayı değiştirmek ister ama hiç kimse kendisini değiştirmeyi düşünmez.”

• ***Bugün şiirin geriye çekildiği artık genel bir kabul görünürken romanın öleceğine ilişkin kara kehanetlerde bulunuluyor. Şiirin ölmezliği biraz da insan ile kurduğu ilişkiyle mi ilgilidir? Bu saptamaya ilişkin görüşünüzü merak ediyorum.***

Sanatların ölümüne dair tarih boyunca yapılmış pek çok kehanet var. Nostradamus bile bu kadar cesur olmamıştır kehanetlerinde. Victor Hugo’nun, şiirin gerilediğini söyleyenlere daha 19. Yüzyıl’da verdiği bir cevap var: “Şiir gerileyemez. Neden? İlerleyemez de ondan. Aydınlar sürekli gerilemeden, yenileşmeden söz etmekle sanatı ne denli yanlış değerlendirdiklerini belli ederler. Yüzeysel

düşünen bu kişiler, dil olaylarını, fikir iniş ve çıkışlarını, evrensel sanatı oluşturan birçok yaratış ve düşünce akımlarını gerileme ya da yenilik sanırlar... “Hugo haklı. İnsan var oldukça şiir de var olacak. İnsandan ayrı bir şey değildir çünkü şiir. Şiir var oldukça da sanatın diğer türleri yaşamaya devam edecek. Bütün bunlara rağmen bir varsayım olarak romanın öldüğünü duysaydım taziyeye gider miydim bilmiyorum. Yas tutmayacağım kesin.

• ***Dergicilik, eski havasından, etkisinden uzak olsa da hâlâ genç yetenekler için en doğru eşik niteliğinde. Yayıncılığın yanı sıra dergicilik de yaptınız, yapıyorsunuz. Dergicilik maceranızı anlatmanızı istesem. Özellikle son yıllarda dergilerde yazma sürecinin bir tür ara eşik gibi algılandığını da görüyorum. Bilmem katılır mısınız?***

1997’de başladı dergi serüvenimiz. İlk göz ağrımız aylık bir edebiyat ve sanat dergisi olan *Merdiven Sanat*’tı, 22 sayı çıkan bu dergiyi iki aylık bir kitap- edebiyat dergisi olan *Kitaphaber* izledi. *Merdivenşiirde* iki aylık bir şiir dergisi olarak 2005-2007 yılları arasında dikkatle takip edilen dergiler arasında yerini aldı. Son aşkımız *Karabatak*. 2012’den beri *Karabatak*’la dalıp çıkıyoruz edebiyat sularına. Meşakkatli, bir o kadar da heyecan verici olmuştur dergi tecrübelerim. Gerek muhteva gerekse estetik açıdan çok emek verilmiştir.

Yazar mı dünyayı dönüştürecek! Dönüştürsün tabii. Fakat bunun için önce kendisine doğru bir adım atması gerekiyor. Ne güzel söylemişti Tolstoy: “Herkes dünyayı değiştirmek ister ama hiç kimse kendisini değiştirmeyi düşünmez.”

Dikkatli bir göz günümüz Türk edebiyatında bu dergilerin nasıl bir sorumluluk üstlendiğini fark edebilir. İsim sahibi yazarların iyi eserleri her zaman sayfalarımızda yer buldu ama bundan önemlisi isim sahibi olmayan gençlerin yetkin ürünlerine öncelik verildi bu dergilerde. İlk üç dergimizde yer alan isimlerin günümüz edebiyat ortamındaki yerlerini ve üstlendikleri etkin rolleri biliyorsunuz. Türk edebiyatının geleceğine dair bir fikre sahip olmak isteyenler içinse önerim *Karabatak*'ta yayınlanan şiir, öykü ve denemeleri dikkatle izlemeleridir.

• ***Yazmak, yazara bir tatmin duygusu verdiği kadar beraberinde acıyı da çağıran bir edim. Bu iki duygu arasında dengeyi nasıl sağlıyorsunuz?***

Yazar bir şeylerden rahatsızlık duyduğu için yazar ve rahatsız eder okuru. Ali Şeriatî'nin kitaplarının başında yer alan: “Sizi rahatsız etmeye geldim,” cümlesini bu bakımdan anlamlı bulurum. Büyük eserler büyük acıların çocuklarıdır. Ne diyordu Goethe, “Çektiğim acıları anlatayım diye Tanrım bana bir dil vermiş.” Sanatı bir zevk ve doyum aracı olarak görenler de var elbette. “Sanatçı” sıfatından çok “eğlendirici” sıfatını hak ediyorlar.

• ***Divanı'nı yedi kez tashih ettiği, yedisinde de hata çıktığını gördüğü zaman, anladım ki kusursuz tek kitap onun kitabıdır, bütün beşerî kitaplarda hata olacaktır dediği aktarılan İmam Şafî Divanı'nı 2002 yılında dilimize çevirdiniz. Çeviri süreci nasıl gelişti? Her geçen gün payı artan çevirilerin edebiyatımıza etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?***

Kader yıllar önce bir satranç taşı gibi çöle sürmeseydi beni İmam Şafî'yle tanışamayacaktım. Bir mezhep imamı olması dışında hakkında kayda değer bir bilgiye sahip olmadığım İmam Şafî, karşıma yükseköğrenimimi sürdürdüğüm üniversitenin kafeteryasında çıkmış, bir duvarın üstünden şöyle seslenmişti bana:

*Serendib dağları inci yağdırın
Tukrur kuyuları altın fişkirtin
Ne yaşarsam azıksız kalırım
Ne ölürsem kabirsiz
Himmetim kralların himmeti
Nefsim zilleti küfür sayan hür bir nefis*

Bu dik başlı mısralar beni can evimden vurmuş ve ilk iş olarak bir İmam Şafî Divanı edinmişim. Üniversite yıllarım boyunca çevirdiğim şiirleri ancak Türkiye'ye döndükten sonra tamamlayabildim. İmam Şafî sözün büyüsunü keşfetmiş bir âlim. “Şiirin yakutları ve incileri bendedir/

Ben taşırım sözün çelengini tacımı/
Yüksek bahçelerde büyür çiçeklerim/
Çiğ damlalarında titreşir söz ipeğim”
demek her şairin harcı değildir. Daha-
sı bu şiirin devamında bir mısra vardır
ki her şairi tepeden tırnağa titretir: “İyi
şair, kara bir yılan gömleğinden sıyrılmış/
Şiir onun salyası ve özüdür/ Şair-
lerin düşmanlığı amansız hastalıklı/
Onların ilacı cömertlerin gönlüdür.”
Sanırım İmam Şâfiî şaire musallat
olacak hastalıkların da farkındaydı ve
cömert bir gönlü işaret ediyordu şifa
için.

Çeviri telif kadar sorumluluk ve
dikkat isteyen bir alan. Elbette başka
kültür havzalarını keşfedebilmek için
çeviri teknesine bineceğiz. Ancak ge-
miyi yolda batırmayacak usta bir kap-
tanla yola çıkmayalım mı! Kötü çevi-
riler gemiyi batırmakla kalmaz, yeni
kaşiflerin de önünü keser.

• ***Yeni çalışmalarınızdan da söz
edebilir miyiz?***

Uzun bir süredir üzerinde çalıştı-
ğım, *Peygamberin Aynaları* var elim-
de. Ayna metaforu etrafında olgunla-
şan bir deneme kitabı. Hz. Peygamber
ve dostlarını anlatmak kolay değil.
Sorumluluk ve sabır gerektiriyor. Al-
lah mahcup etmesin. Dua istiyorum.

• ***Gizli Buzlanma adlı şiir kitabı-
nız 2013 Türkiye Yazarlar Birliği Yı-
lın Şiir Kitabı ödülüne layık görüldü.
Neler hissettiniz?***

Gizli Buzlanma'nın ilk şiiri “Mü-
nacatın Kıyısında” da “Ya batın hazi-
nenden bir yüzük de olsa tak parmağı-
ma” diye bir mısra vardır. Kitabımın
ödül aldığını öğrendiğimde parmağı-
ma baktım ve şükrettim. Zira edebiyat
dünyasında marifetle iltifat arasında
her zaman bir denge kurulamıyor.